K 10369/B

N. VII. 2
18

DR. ERNST DARMSTAEDTER
No. 19
COLLECTION

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b30547477

10,369/B

Q. D. B. V.

68

10017

IGNIS-AQUÆ
AC
GEHENNÆ IGNIS
HISTORIAM ATQUE PRIMA
TENTAMINA

DISSERTATIONE HAC CHYMICO-MEDICA
INAUGURALI,

ASSISTENTE DIVINA GRATIA,

AUCTORITATE GRATIOSÆ FACULTATIS
MEDICÆ,

PRÆSIDE

VIRO NOBILISSIMO, EXCELLENTISSIMO, EXPERIENTISSIMO

DN. ELIA CAMERARIO,
M. D. AC P. P. O. SERENISS. DUC. WURTEMB.
CONSILIAR. ET ARCHIATR. AC. CÆS. N. C. HECT. III.

PRO LICENTIA

SUMMOS IN MEDICINA HONORES LEGITIME
OBTINENDI,

PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT

AD DIEM XIV. APRIL. A. cIɔ Iɔcc xxxI.

AUCTOR ET RESPONDENS

IOHANNES GUILIELMUS AGRICOLA,
RATISBONENSIS.

TUBINGÆ,
TYPIS ANTONII HENRICI ROEBELII.

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

SACRI ROMANI IMPERII

REIPUBLICÆ LIBERÆ RATISBONENSIS

SENATUI INCLUTO,

VIRIS

ILLUSTRIBUS, MAGNIFICIS, PRÆSTRENUIS, PRÆNOBILISSIMIS, CONSULTISSIMIS, AMPLISSIMIS, EXCELLENTISSIMIS AC PRUDENTISSIMIS,

DOMINO

CAMERARIO,

ET RELIQUIS

CONSULARIBUS

ATQUE

SENATORIBUS,

PATRIÆ PATRIBUS VIGILANTISSIMIS,

DOMINIS PATRONIS, EVERGETIS,

FAUTORIBUS AC PROMOTORIBUS
SUIS
OBSERVANTISSIME COLENDIS,

HANC DISSERTATIONEM INAVGVRALEM

DICAT,

PRO INNVMERIS BENEFICIIS PUBLICAS GRATIAS PERSOLVIT,

MENTEM DEVINCTISSIMAM TESTATUR,

ET

PROSPEROS OMNIUM RERUM SUCCESSUS

EX ANIMO PRECATUR

JOHANNES GUILIELMUS AGRICOLA.

Σ. Θ.

UNiverſalia, Panaceæ, Polychreſta, Arcana, Alkaheſt &c. dulcia nomina! Eridis poma! non adeo communi fato ſubmerſa ævi noſtri nova adpetentis, priſca vero exſibilantis miracula. Currit adhuc Philoſophorum Mercurius, ſplendet Ignis gehennæ, colitur Gemma roſæ, ponuntur lacrumæ Tumbæ Semiramidis ſigillatæ & Helmontii amiſſæ lagenulæ, acclamant Memnones ☉ horizontalis crepuſculum. Afficiet ſanè non paucos Tantali fames ſitisque, ſi Lullii, Paracelſi, Baſilii, Helmontii fontes libare, ramosque totidem fructibus onuſtos ab erud. Acad. Cæſ. N. C. Dnn. Collegis Ephemeridibus ſuis paſſim inſertos prehendere incipient: Si in *Dec. I. Anni VI. & VII. App.* ſecretorum medicamentorum Cel. Cnœffelii Faſciculum, & ejusdem *Obſ. CVIII. D. I. A. IV. & V. de Alkaheſt Paracelſi & Helmontii* legent; vel P. Jo. Fabri *Scripta ad Holſatiæ Ducem, Dec. II. A. VIII. Appendici* inſerta; aut *Anonymi Tumbam Semiramidis* jam ſupra notatam *in Dec. I. A. 4. & 5. Append.* una cum adjecto Tractatu *de Auro Auræ Balduini* inſpicient, quibus *Excell. Lentilii* dê Alkaheſt jocoſum judicium *Dec. III. A. III. App. pag. 101. & Dec. II. A. VII. Obſ. CCIII. D. Hartm. Nic. Grimmii Experimenta chymica*; nec non *Archiatri Ruſſici vander Beck Epiſtola altera de Indiæ rarioribus, & præcipue de Tanzùc Sinenſium*

Actorum Volum. I. App. accedant. Mihi certe, dum ex ſingulari benevolentia atque favore *Exc. D. D. & P. Alex. Camerarii*, Patroni colendiſſimi æque ac ſtudiorum meorum moderatoris dexterrimi & prudentiſſimi, Tomos illos una cum aliis præſtantiſſimis codicibus ex biblotheca Ejus ſelectiſſima depromere & volutare benigniſſime conceſſum erat, ut attentiore animo legerem, quæ de Alkaheſt Philoſophorum paſſim occurrunt, ratiocinia calcar addidit *omnia metalla, mineralia, & ad hocce regnum pertinentia ſolvens, aliisque inſuper phænomenis admirandus liquor*, ab aliquo tempore ex benevolentia Evergetæ, cui ob à teneris in me collata beneficia, dum ſpiritus hos reget artus, obſtrictum me profiteor, communicatus, cujus vires nonnihil rimari jam perſæpe erat animus. Et excitarunt non parum hæſitantem hactenus cel. tot virorum ſententiæ, inſtar lapidis Lydii inſervientes, quo in diſquiſitione progredi liceret eo melius; præcipue dum ex altera parte ab Inclytæ Univerſitatis hujus gratioſa Facultate Medica diſſertationem inauguralem conſcribendi impetrata accederet licentia. Qua occaſione non fruſtraneum plene laborem me ſuſcepturum ſpero, ſi liquorem hunc, præſcitu atque permiſſu Dn. Inventoris ſui, publico eruditorum examini ſubjecero, anſam forte præbens ſagacioribus, ut ſimiliter operi admoveant manus, & utilitatis, quæ in illo latet, theſaurum eo felicius citiusve eruant.

Ceterum ſi in hoc niſu tenuitas animi mei non æque alkaheſticâ dubia & abſcondita quæcunque ſolvendi & in liquidum deducendi facultate pollet; ſed & aliis, quibus magis ambuſti prunis ſunt digiti, non parum, in quo ſe exerceant, relinquit, non negligentiæ, ſed materiæ gravitati atque prolixitati id tribuant, conatus tamen æqui bonique conſulant rogito. Faxit modo DEUS, ut omnia in ſui gloriam proximique emolumentum cedant feliciter!

Con-

CONſtitutum apud Athenienſes erat, ut in publicum prodituri & verba ad populum facturi initio ſtatim, qui & unde ſint, indicerent. Sic enim Theſſalus M. Hippocratis filius in oratione ſua: "*Convenire arbitror*, inquit, *qui non omni multitudi-" ni cognitus eſt, primum indicare, quis ſit & unde ſit, poſtea vero reliquam," orationem perſequi.* &c.," Eundem hâc vice morem gerat & ordinem liquor noſter, paucis cognitus, jam vero multitudini ſiſtendus. Breviter ergo hiſtoriam inventionis & augmenti ſui præmittendo, *quis qualisque* in operatione ſua & *unde* talis ſit ante omnia pateant.

Primam ejusmodi liquorem elaborandi occaſionem Ann. cIɔIɔccXI. Auctori ſubminiſtravit, diſcurſus verbalisque diſputatio, quam in arte chymica ceteroquin verſatiſſimus, exiſtentiam tamen liquoris Alkaheſt pernegans, ipſi contrarium aſſerenti moverat. Poſſibilitatem ejus igitur probaturus Autor, quæ paſſim ex converſatione Cel. chymicorum, ut & in itineribus per Belgium, Angliam & Galliam abſolutis ſparſim hauſerat, colligit, tentat, & præterlapſo triduo aquam producit, in præſentia illius Pyrotechnophili ☉. ☽. & ♂. & ſeorſim in diſtinctis phiolis, & in una ſimul, ſine ulla pellucidatis mutatione vel ⏝tione ſolventem, cujus ſolutionis fluidum per balneum abſtractum in fundo reliquit lapidis inſtar induratam materiam, nonniſi diffracto vitro tunc eximendam, in aere libero vero in liquorem ſeu oleum fatiſcentem, quo inargentatio & inauratio frigida inſtitui poterat.

Pauca hæc Phænomena Inventori, ulterius ut incumbat operi calcar addidere, excitato inprimis præſentiâ & converſatione faventiſſima Viri in chymicis peritiſſimi Anno cIɔIɔccXII. ad Comitia Imperii Legati, qui aliquoties in ædibus Autoris ſeptem metalla, ut & crudas eorum mineras, conjunctim atque ſeorſim ſolvi cum voluptate vidit, magnumque offerens præmium communicationem ſerio ſed fruſtra deſideravit. Poſt hunc alii atque varii fuere, qui & curioſa & utilia multa ſub illo latitare menſtruo quidem ſubolfecere; Sed, cum penetrare illius compoſitionem nequirent, alto ſupercilio rem iſtam intuentes nauci fecere, indignabundi tamen ſe neſcire quod deſpiciunt. Hinc etiam in Actis Vratislavienſibus ex abortu judicii varia deſuper ratiocinia!

Longe majori vero gratia affectus dignatusque fuit liquor noſter

 men-

menſe Majo anni ſubſequentis cIↄIↄccXIII. cum in perſonæ Principali dignitate fulgentis & concione Nobilium circumdatæ præſentia, quæcunque Principi illi inter ſexaginta objecta placuerunt conſumeret. Sed nec tunc rogatus Autor patefecit, in quo cardo rei verſetur.

Ipſe propter ingruentem nec leviter graſſantem peſtilentiam aliaque negotia ad tempus aliquod in virtutes hujus menſtrui inquirere deſiit. Donec illum cIↄIↄccXIX. die xIx. Auguſti peregrinus quidam accederet, non apum more propria ſedulitate mel collecturus, ſed ſecundum illud Virgilii

—— *Sedens aliena ad pabula fucus.*

qui blanditiis, precibus, doniſque etiam invito obtruſis, effecerat, ut Autor in ejus gratiam liquorem ſuum, aliis licet obrutus negotiis, elaboraret, atque illo præſente viginti circiter diverſiſſima objecta penitus ſolveret, reliqua adproperante veſpera in craſtinum differens; Sed tunc jam ſibi ſapere viſus hoſpes perſuaſusque, ſe furtivis liquoris noſtri deguſtationibus & odoramine, quidquid in illo lateret arcani, naſo labiisque inſuxiſſe, tempus ſumptus itineris, quaſi ex hac ratione id ſuſcepiſſet, dolere incipit, rem contemnere, obloquutorem agere, & contra veritatis lucem undique negare, quod ipſus viderat, tandem dona ſua repoſcere.

Quid Autor noſter? Reddit ingrato quod coactus acceperat, memor Guil. Alardi Epigramm.

Nil homine ingrato pejus reperitur in orbe.
Dixeris ingratum dixeris omne ſcelus.

Aſt ne preſſa hac ratione veritas penitus ſuccumberet, ſtatim die xxIV. ejusdem menſis in duorum Illuſtrium artis chymicæ Curioſorum & Notarii publici præſentia ſingula illa objecta, quæ ingratus ille hoſpes ſoluta viderat, & adhuc plura in liquidum commutat. Hæmatites tamen neſcio quo fato tum ſolvi non poterat, & liquorem hactenus clariſſimum turbaverat, pedem fixit hinc Autor ſolutionibus, & inexpectatus finis operi coronam ſi non abſtulit, tamen dubiam reddidit. Sed ad breve tempus. Compendioſa enim præparatione & adaptatione non ſolum hæmatites, ſed & poſtea per plura alia ſubjugata fuere a ſolvente noſtro liquore, ipſeque in illum perfectiorem ſtatum redactus, in quo nunc verſatur.

Sta-

Statum vero præſentem & noviſſimam aquæ ſolventis hujus conditionem nec dilucidius deſcribere, nec firmius me probare poſſe, mihi perſuadeo, quam ſi partim ad ſupra laudatum Cel. D. D. *Camerarium* αὐτόπτην, in cujus ædibus ante paucas ſeptimanas Pontinæ hujus experimenta, quantum temporis locique & apparatûs ratio permiſerat, inſtituere, & inde perſpecta phænomena adnotare benigniſſime mihi conceſſum erat, provocem, partim vero quæ mihi ex noviſſimis Dn. Auctoris litteris tranſcripta ſunt, in compendio huc transferam.

Injeci nempe liquoris unciis circiter duabus

I. Limaturam *Saturni*. Factum hoc absque omni vel turbatione vel mutatione, ſcobe modo tenui ad fundum cito ſubſidente. Inde videbantur aliquot aëris bullulæ majuſculæ; poſt, liquore ſenſim ſuper prunas incaleſcente, quaſi quædam nebula; tandem copia bullularum minimarum, collectam modo nubem recta ſurſum tendentem repreſentantium, aſcendere. Hæ bullulæ non diffundebantur per liquorem univerſum, ſed ex fundo phiolæ recta ſurſum inſtar columnæ volitabant, nec liquorem turbabant quidquam, niſi quod hic magis flaveſceret, ceterum limpidus & coruſcans. Nec de ramentis plumbi quidquam conſpiciebatur moveri ſuo loco, ſed jacere omnia quiete, donec aliquando nimis incaleſcente vitro bullularum adſcenſus fortior fieret, & quaſi ebullire liquor inciperet, quo tempore elevari quædam particulæ metallicæ, mox tamen ad latus iterum quaſi recumbere vel ſubſidere; ſed tum novus bullularum cylindrus ex iisdem ſurſum vehi cernebatur, usque dum diſſoluta penitus fuerunt omnia. Dum hæc peraguntur, menſtruo & vitro ſic incaleſcentibus, comparent in ſummo phiolæ, ſupra liquorem, nebularum quaſi fluctuantes undæ, ad vitrum mox in guttas cogi viſæ, & juxta phiolæ latera partim, reliquæ vero per ſuperimpoſiti alembici roſtrum tarde depluentes.

II. Scobem *Jovis*. Hæc à priori diſtincta vix ac ne vix quidem dedit phænomena, ne liquore quidem quoad colorem mutato, multo minus ut præcipitari quidquam deprehenderetur. Videbatur quidem celerius procedere & abſolvi hæc ſolutio, ſed in liquore jam bene calente, dum plumbum ipſi adhuc frigido fuerat injectum.

III. *Martis* alkohol. Hujus portio perexigua primo in fundo permanſit, reliquo omni partim in ſummo liquoris hærente, partim propter adpenſam aeris bullam, quam ſuperficiei menſtrui illapſa ſecum duxerat limatura, adſcendente. Sed paululum concuſſo vitro rupta eſt aeris bulla, & ad fundum ſubſederunt penitus omnes martis particulæ, quo facto conſuetus bullarum adſcenſus incepit, & ad omnimodam usque metalli evaneſcentiam continuavit. Hac unica cum differentia, quod ſub medio ſolutionis fortiſſimæ martis portiunculæ interdum diſperſæ vel projectæ, aut exploſæ totidem minimarum bullularum radios, huc illuc actos jucundo ſpectaculo, repræſentaverint, inſtar quaſi totidem parvulorum pyrobolorum per liquorem excurrentium.

Iv. *Veneris* limaturam. Hæc uti plene & facile ad fundum delapſa, ita ſtatim ex ſuis granulis minimis bullularum columna illico elevari cœpit, & ad plenariam usque ſolutionem perrexit, liquoris colore qualis hactenus manente nec virideſcente, nec de pelluciditate quidquam amittente.

V. *Mercurium* cum Stanno in amalgama redactum. Ab hoc notari merentur tria. *Primò* bullulæ adſcendentes apparebant paulo majores ac præcedentium metallorum. *Secundò* amalgama illud nitidum argenteum brevi videbatur nigreſcere. Neque verò longe ita poſt *tertiò* ex improviſo pultaceum hoc amalgama in metallicam Mercurii formam transmutari, & egregiè ſplendens globulus mercurialis in fundo viſus eſt, ex quo poſtea aucto liquoris calore copia minimarum bullularum aſcendere, ipſe vero pro rato imminui, atque tandem ſucceſſive totus ſolvi & evaneſcere cœpit, nitido ſplendore illo ſub finem remittente. Hujus tamen ſolutio tardius proceſſit ac reliquæ omnes.

vI. *Lunæ* foliatæ portio injecta, utut cum araneæ tela teneritudine certans, fundum tamen petiit, brevique temporis ſpatio inſenſibiliter conſumta diſparuit.

Superinjecta vero Lunæ limatura mox priſtinum bullularum aſcenſum usque ad plenariam conſumptionem dedit. Neque nunc quidem liquor mutatus, ſed luteolus ut antea.

vII. *Auri* modice bracteati lamella fundum injecta vix attingens, præ bullulis aeris ipſam undique cingentibus albere viſa, feliciter porro

ſolvi,

ſolvi comparuit. Notari hic in tranſitu meretur, aurum ferè omnium citiſſime fuiſſe ſolutum, non ſaltim ac ſi minimâ omnium quantitate fuerit ſumptum, ſed & vera temporis proportione.

vIII. *Cinnabaris nativa* pulverisata & immiſſa, quoad maximam partem liquori ſupernatavit, & quæ fundo immerſa portio incaleſcente menſtruo mox ſuperficiem petiit, ibique cum reliqua parte tam diu perduravit, donec penitus abſorbta fuerat.

Ix. *Antimonium* crudum imam vitri regionem ſtatim occupans bullulis cinctum erat majoribus, quibus intermiſcebantur minimæ, inſtar nebulæ adſcendentes, quæ brevi tempore effecerant, ut antimonium evaderet colore citrinum, & ad limbum liquoris à veſiculis adhærentibus raptum tamdiu ibidem nataret, usque dum plane diſparuiſſe viſum eſt.

X. *Marcaſita* illapſa ſtatim ſubſedit & nigrefacta bullularum columnam erigens, in totum tandem evanuit, ne minima viſibili ſuperſtite particula. Sic neque liquoris pulchritudini detractum eo quidquam.

xI. *Arſenici* portiunculæ bullulis circumdatæ majoribus, in calente liquore ſtatim qs. ſaltare, ſurſum deorſumque moveri cœperunt, ritum hunc tamdiu ſervantes, donec nil amplius ſupererat.

xII. *Auripigmentum* ſimilia cum priori exhibuit phænomena.

xIII. *Cobaltum* ſemper in fundo perdurans bullularum rurſus diverſam edidit ſpeciem, majorum atque minorum, & antequam penitus ſolutum erat, colorem mutans quaſi in vitream ſubſtantiam tranſiit.

xIv. *Magnes* præparatus menſtruo vix injectus illud nonnihil obfuſcavit, brevi tamen in fundo phiolæ collectus minimarum bullularum erexit trabem, liquore priſtinam pulchritudinem recuperante & ſervante. Et huic prorſus ſimilem in ſolutione ſe geſſit

XV. *Hæmatites* præparatus; Niſi quod majus temporis ſpatium pro conſumtione ipſi concedendum erat.

xvI. *Talcum* & xvII. *Alumen plumoſum* diu in calentis liquoris margine permanſerunt, ita tamen, ut particulæ illorum magna bullularum copia fuerint circumdatæ, poſtea vero fundum & quidem conſtanter tenuerunt, nec ullo modo ad aſcenſum ulterius vi ignis cogi potuerunt, usque dum penitus ſolvebantur.

xvIII.

xvIII. *Sulphur* crudum in ſolutione exhibuit bullas magnas, quæ in ſuperficie liquidi ſuſpenderunt ejus fruſtula, nihilominus ſucceſſive imminuta, atque tandem, licet paulo longiori temporis tractu, plenariè tamen ſoluta.

Poſthæc progrediendo ad illa objecta, quæ ex prioribus, igne, artificioque ulteriori aliam nacta ſunt formam, injeci

xIx. *Minium.* Hoc vix liquorem tetigit, quin ruber ejus color in ex fuſco & gryſeo variegatum tranſiret, & poſt brevem minorum bullularum adſcenſum oculis ſe ſubduceret, menſtruo nullatenus alterato.

XX. *Lithargyrium*, ad ima ſubſidens, & tempore & modo ſolutionis vix diverſa à priori exhibuit phænomena, niſi quod in colore tantum magis albeſcere viſum fuerit.

xxI. *Ceruſſa* intromiſſa liquorem albedine nonnihil tinxit, ſed calefacto magis illo totaliter ſoluta eſt, tincturaque illa brevi omnis evanuit, nec frigefacto vitro rediit.

xxII. *Orichalcum* & xxIII. *Æs collectaneum* ſeu Caldarium cum Venere (§. IV.) convenerunt, poſterius tamen tardius ſolutum eſt priori.

xxIv. *Viride aeris* ſtatim poſt injectionem phiola leviter concuſſa diſparuit, liquorem tamen ad tempus dilute viridi imbuens colore.

XXV. *Mercurius ſublimatus* corroſivus ſubſedit ſtatim & bullulis majoribus obſeſſus intra breve tempus viſui ſe ſubtraxit.

xxvI. *Mercurius præcipitatus* ruber in ſummo menſtruo, antequam fundum attingeret, cum parvo ſtrepitu ſubjugatus eſt.

xxvII. *Vitrum Antimonii* ut & xxvIII. *Crocus metallorum*, ambo pulveriſati, in baſin phiolæ deſcendebant ac cito & plenarie ſolvebantur.

xxIx. *Reguli antimonii* injecta ſcobs, fundo immerſa & ſolvi incipiens, nihil præ præcedentibus plerisque objectis peculiare exhibuit, niſi quod citato bullularum adſcenſu citius conſumebatur quam metalla, nec flaveret ut Antimonium crudum.

XXX. *Cinnabaris antimonii* non pulveriſata deſcenſu & adſcenſu fruſtulorum arſenicum imitata eſt, quin & bullularum magnitudine & duratione.

Hactenus expoſitis Salia ſubjunxi, ex. gr. *Saccharum*, *Sal commune*, *Vi-*

Vitrioli ſpecies, *Nitrum*, *Borracem*, *Tartarum*, *Alumen*, *Sal ammoniacum*, *Lapidem prunellæ*, *Cineres clavellatos* &c. Quæ omnia ſine turbatione liquoris vel præcipitatione in integrum ſoluta, non alia quam conſueta exhibuerunt phænomena.

Quid quod *Adamantem*, *Rubinum*, *Hyacinthum*, *Smaragdum*, *Sapphirum*, *Cryſtallos*, *commune Vitrum*, *Fel vitri*, *Alabaſtrum*, *Silicem*, *Oſteocollam*, *Ætitem*, *Pumicem*, *Porcellanum*, *Chalcitem*, *Ceraunium*, *Judaicum*, *Calc. viv.* aliosque lapides, certo modo præparatos, ab hoc noſtro menſtruo, quantumvis prioribus omnibus jam dum gravido, æque tamen feliciter adhuc & expedite ſolutos pronuper demum vidit, atque in majorem experimenti fidem ſcripto quoque teſtatus eſt, cum in itinere ſuo literario Dn. Auctorem aliquoties inviſere dignaretur, Vir non eruditione modo ſcriptisque, ſed & converſationis ſuavitate, atque animo ad curioſa quævis adtentiſſimo etiam hic Tubingæ adhuc Celebris Dn. *Joh. Georg. Keyslerus*, Societatis Regiæ Londinenſis Membrum.

Extendi poſſe vires menſtrui noſtri etiam ulterius ad Regnum tam Animale quam Vegetabile demonſtrant *Margarita*, *Corallia*, *Mater perlarum*, *Dentes Hippopotami*, *Lapides cancrorum*, *Duelech*, *Bezoar*, *Charta*, *Carbones*, *pili*, *ſetæ*, *corium*, *paleæ* ſolutæ. Quin per alembicum deſtillato ſi vini ſpiritum addas, *Gummi-reſinis* & *Aromatibus* recludendis ſolvendisque adaptatur.

Sed ſatis pro inſtituti ratione de liquore noſtro ſcriptum puto, quod ejus ſolvendi attinet potentiam. Id ſaltem ſubnecto, ob temporis brevitatem & evitandum diſpendium, in parcâ doſi injecta fuiſſe objecta ſingula, nec tamen ideo ſuſpicionem habendam eſſe, ac ſi ſeorſim & in quantitate liquori tradita objecta minus, vel difficilius, vel cum aliis circumſtantiis ſolvantur. Vidi certe Dn. Auctorem hujus menſtrui æque felicem, in copia cum pararet ſibi ſolutiones ſuas, ac dum compendioſa phiola opus ſuum abſolveret. Attamen fatendum eſt, nonnulla corpora peculiari enchiriſi opus habere.

Jam vero pedem ad proponenda reliqua promoveo. Poteſt nempe ex quocunque hac ratione ſoluto objecto *lapis* vel materia dura confici; nunc hujus nunc alius, coloris, qualitatis & adfectionis, quatenus vel ſeorſim & ſolum, vel multa paucave alia una cum illo ſoluta ſunt. Quin

imo omnia hactenus recenſita objecta unum, & quoad externam faciem, homogeneum dant lapidem, in quo omnes ſolutorum corporum particulæ reconditæ, & nonniſi in externa forma mutatæ deprehenduntur.

Rediguntur autem ſoluta in lapidem fundo inhærentem, deſtillando menſtruum ſuper alembicum ignis moderati regimine. Ubi ſupervacuum credo, colorum diverſorum ſyllabum hic adnectere, variant enim quam diverſiſſime, nec tamen adeo multum ad rem contribuunt.

Hunc in modum conſtructus lapis vix niſi diffracto vitro poteſt eximi. Si vero in cellam per aliquot dies, vaſe aperto reponitur, totus fatiſcit, indiesque magis vertitur in fluidum, quod ſecundum receptam à longo tempore conſuetudinem oleum vocari conſuevit.

Sed antequam de eliquato hoc lapide plura proferam, prius adhuc de ſolido ipſius ſtatu notare pauca liceat: Quidquid à menſtruo ſolvitur, etiam in talem lapidem redigi poteſt. Deinde lapis ille liquori denuo injectus ſine ulla reactione facillime ſolubilis & rurſus per abſtractionem reducibilis eſt. Tertio lapides præcipue, ſi ex ſeorſim & ſingulatim ſolutis metallicis corporibus componuntur, rara in igne exhibent phænomena. ex.gr. Si ex ſoluta Venere paratus lapis crucibulo tecto inditur, & inter prunas, ut probe rubeſcat tigillus, reconditur, ex improviſo flamma prorumpit luculentiſſima, viridiſſima, rapidiſſima, oculis intolerabilis, ut prunarum ignis quaſi deliquium pati, fatiſcere, vel extingui videatur præ fulgore hujus alterius. Vocavit ergo Autor flammam hanc *Ignem Gehennæ.* Reliquorum metallorum lapidibus eadem eſt conditio; Solis lapis purpuream; argenti & mercurii albidiſſimam; martis croceam &c. evomit flammam, apertus crucibulus autem fere vacuus eſt, vix veſtigia lapidis pauco relicto ſale & fuligine ſervans.

Nec alia colorum diverſitas, (ſi ſolis oleum excipias, quod citrinum eſt,) in oleis obſervatur, quæ poſt primum in aere deliquium turbida, iteratis vero evaporationibus & reſolutionibus limpida comparent, non relicto ſedimento. Guſtata linguæ præter uſtionis, etiam ſalſedinis cu-

jus-

jusdam, ſed peculiaris, atque pro metallorum conditione, adſtrictionis & ſiccitatis ſenſum imprimunt & relinquunt.

Olea hæc ſive invicem commiſceantur, ſive menſtruo ſuo abſtracto, ſive novo liquori inſtillentur, neque reagunt, neque turbantur vel turbant. Cum ſpiritibus ardentibus aut ſpiritu ſalis ammoniaci unita, ſuavitatem quandam & colorem plerumque ſpiritui largiuntur. Aquæ ſimplici deſtillatæ immixta lacteo illam imbuunt colore, & tarde ſedimentum, pro ratione coloratum, deponunt, quod vero non adeo facile contingit, ſi aqua ſaccharo cando ſaturata & edulcorata eſt.

Supereſt quid in metalla agant olea illa, præcipue metallorum, patefacere. Solis oleum orichalci vel veneris laminæ illitum, hanc leviter modo calefactam, ut humiditas omnis abigatur, atque ſale communi deterſam, ſiſtit ex tempore deauratam nitidiſſime. Pari modo lunæ & mercurii oleo inargentationem, alteram conſtantem, alteram tranſitoriam; Jovis oleo inſtannationem, ut ita dicam; Veneris oleo faciem Martis cupream obtinebis. Et ſi ſublimare metalla ſatagis, inſtilla floribus ſalis ammoniaci, per ſolutionem paratis, metallorum olea guttatim, ſic Solis oleum purpureum; Lunæ & Mercurii album; Martis, ut ſolet, croceum; Veneris viride; Jovis & Saturni gryſeum mediante igne dabunt ſublimatum, & hoc cum pleriſque reliquis pariter procedit.

Reſtarent quamplurima, imprimis quod ad metallorum poſt ſublimationem deſtillationes, vel lapidis ad *abſumendas cancroſas corporis partes* utiliſſimi præparationem, vel uſum pictorium attinet, quatenus ad tabulas eburneas pulcherrime & conſtanter tingendas pingendasque colores & tincturas exhibet diverſiſſimas &c. Sed hac vice nondum expediri poſſunt omnia, occaſioni cuicunque meliori reſervanda. Trigam tamen quæſtionum hic me vix declinare poſſe ſentio. Prima earum eſt: *Quisnam igitur, qualis & unde ſit hic noſter liquor?* altera: *Quo jure mereatur prædicatum iſtud, ut videtur, paradoxum in titulo diſputationis ipſi datum?* Tertia: *Quibus tandem uſibus inſerviat? Num aliqua etiam in ægrotos inde derivetur utilitas?*

Quod igitur concernit quæſtionem primam, hujus reſolutionem ſic adornare teneor, ut juſto tamen Evergetæ deſiderio ſimul ſatisfaciam.

 Sci-

Scilicet Inventor hujus menſtrui compoſitionem atque præparationem ejus propalare vel triviis omnibus exponere, atque adeo præmanſum quaſi bolum faucibus oſcitantium ingerere, nondum vel neceſſe vel conſultum eſſe totus reputat, adeoque plenariam arcani publicationem hactenus modeſte deprecatur, deſcribere tamen nihilominus, atque vivis, quod ajunt, coloribus illum depingere neutiquam veretur, eoque ipſo Pyrophilos curioſos ad tentamina iſtius modi pyrotechnica inſtigare, quam ex inventione nova vanam laureolæ gloriam captare mavult.

Scias igitur *Lector*, quem præſtolamur, *Benev.* liquorem noſtrum eſſe totum limpidum, odore ac ſapore admodum penetrantem, absque tamen ullo virium ſuarum diſpendio per longum ſane temporis tractum facile aſſervandum, ex duobus maxime principiis, *ſale* nimirum *mercuriali* atque *ſpiritu* catholico panchreſto, ſine multo artificio haud difficulter parabilem, atque poſt centenas licet corporum diverſiſſimorum ſolutiones toties abſtractum, ſolvendis tamen iterum novis corporibus nihilominus idoneum.

Ceterum ad declarandam ſpecialius materiam ejus liceat tantiſper mea facere verba acutiſſimi D. D. *Cohauſen*, cujus *Helmontium Ecſtaticum* nuperis auctumnalibus nundinis opportune ſibi comparavit, & benevole mihi communicavit ſupralaudatus *Exc. D. D. Camerarius.* Ita autem ille ſub finem præfationis *in Diſſ. pyrotechn. curjoſ.* quam calci operis pro ſupplemento ſenſationis ultimæ Helmontianæ adjunxit: " *Argen-* „*tum vivum*, inquit, *vulgi*, *neque in ſua ſubſtantia*, *neque aliquid ex eo*, „*quomodocunque id audiat*, *ſive primum ens*, *ſive natura media*, *ſive ſpi-* „*ritus aut aqua*: *eſt materia in vel ex qua*, *proxima vel remota*, *liquoris Alkabeſtini*.„

Quibus addo quædam ex *Helmont. Tract. de Poteſtat.* Medicamin. §. *24.* " *Summus atque feliciſſimus ſalium eſt*, *qui ultimam puritatis &* „*ſubtilitatis metam in natura attigit*, *cuncta pervadit*, *ſolusque agendo ma-* „*net immutabilis*, *quique alia pro lubitu promptâ reſolvit obedientiâ*, *re-* „*bellemque omnem materiam non ſecus atque aqua calida nivem liquat & volatizat*.„ Sed hæc ſufficiant.

Ad

Ad Quæſtionem alteram reſponſionis loco habe, quæ in *Helmontio* ſuo *Ecſtatico* modo citatus *Cel. Cohauſen Sect. I. pag. 21.* ſcribit. "*Liquor iſte, dicitur IGNIS, quia igne fortius urit & calcinat, unde & appellationem IGNIS GEHENNÆ accepit. Philoſophi dicunt: Vulgus per ignem cremat nos per aquam. Dicitur AQUA, quia in ſtatu actualis fluiditatis eſt inſtar aquæ, omnia reſolvens, & finaliter reducens in aquam elementalem: Dicitur IGNIS-AQUA, ut nempe hæc duo eſſentialiter differunt; ſic differenti & genuino vocabulo exprimuntur, verum ex his arte conjunctis in hoc liquore factum eſt unum inſeparabile, quod proin utriusque nomine connexo deſignatur. De quo illud in* Muſæo *Hermetico*:

Ignis, aqua & fluitans duo ſunt contraria, felix
Jungere ſi noſti, ſit tibi ſcire ſatis."

Ubi tamen & hoc ingenue fatendum eſt; de noſtro quidem liquore nondum affirmari poſſe, quod de ſuo quondam alkaheſt prædicaverat Helmontius. Scilicet objecta, dum ſolvuntur, ita per liquorem noſtrum diſperguntur, ut æqualiter ipſi dixeris miſceri, & per ipſum undique diffundi, dum tamen Helmontius iſta cum liquore ſolvente non permiſceri, ſed in peculiarem & diſtinctum liquorem cogi & transmutari ubique fere teſtatur. Sic nempe *Tr. de Complex. atque Miſtion. Elemental. Figmento*, §. 27. dicit: "*Novi aquam* (*quam manifeſtare non libet*) *cujus medio omnia vegetabilia in ſuccum deſtillabilem, ſine ulla ſui in fundo vitri, reſidentia commutantur* &c. Et in ſequenti §. 29. "*poſui carbonis quercus, & aquæ cujusdam, partes æquas in vitro hermetice clauſo, ſpatio tridui, totus carbo verſus eſt tepore balnei in duos liquores diaphanos fundo & colore varios.*

Quicunque ergo in locis his citatis Alkaheſt ſub vocula AQUÆ intellectum credit, & verba ſtatim ſubſequentia: *Liquor vero ſolvens manet in fundo paris ponderis ſibi & virium*; aliaque loca ubi paſſim alkaheſt, non deſtillari poſſe, ſed ſemper in fundo hærere aſſerit, accuratius ponderat, certe illius ab aliis menſtruis diverſam actionem perſpicue deprehendet.

Atque ex illa ratione non procul à ſcopo eſſe ſibi perſuaſit duorum potentiſſimorum quondam Poloniæ Regum cel. Archiater *Cnœffelius*, de

 cujus

cujus alkaheſt *in E. N. C. Dec. I. Ann. VI. & VII. append. inter medicamenta ejus ſecretiora Tit. XXVII. pag. 194.* plura legenda occurrunt. Quatenus nempe triplicem liquorem ad tria naturæ regna ſibi comparavit, quo omnia objecta in ſua tria principia reſolvere; reſoluta ſpiritu vini extrahere, & tunc poſt illas operationes alkaheſt ſuum intaminatum rurſus & ad eosdem uſus aptum obtineri poſſe, aſſeruerat.

Quemadmodum vero meum non eſt, alienis memet immiſcere, vel lites iſtas dirimere: num Paracelſi *ſpecificum corroſivum*, Helmontii *alkaheſt*, Hermetis *Aquina forma pontica elementa diſſolvens*, aliorum *Mercurius Philoſophorum* ſit unum idemque? Atque etiam, num revera exiſtat, vel exiſtere ſaltem poſſit, menſtruum iſtiusmodi univerſale alkaheſtinum? &c. Quum de his, atque pluribus aliis huc apprime facientibus, & de aureo illo vellere ſollicitos, deque ejus lana adeo certantes Jaſones, ablegare omnino malim ad diſputationem illam pyrotechnicam, jam ſemel atque iterum laudatam, ut ipſi judicent, quo cum fundamento ibi poſſibilitas ejus probata; dubia diſcuſſa; materia, uſus & excellentia ejus deſcripta; Mercurius vulgi vero, qui hactenus ad tabem usque philoſophis ſalivam movit, relegatus, & ex ingredientibus liquoris alkaheſt exterminatus ſit? adeo ut *Mercurius* in anagrammate jam ſuis tortoribus objiciat: CUR ME URIS?

Ita pedem nunc promoveo ad quæſtionem tertiam, magis practicam, & circircumſpicere incipiam, *quibus uſibus* hæc omnia inſervire poſſint? Concedam, curioſum ſaltim videri, omnia metalla ab uno menſtruo ſolvi, nec præcipitationem conſuetam per metalla vel per ſalia, ſicut in aqua forti vel regia, contingere. Interim tamen non parum eo firmatur eorum ſententia, qui non ſolvenda, ſed ſolvens reactionis cauſam eſſe volunt, nec active illa ſe gerere contendunt. Quam hypotheſin mordicus etiam *Helmontius* defendit, variisque exemplis illuſtrat. *Tract. de Ignot. Action. Regimin.* §. 11.

Deinde Mercurii ligati phænomenon Problema ſubminiſtrat: Annon hac ratione Mercurius vivus optime & facili negotio purgari, eoque ad Barometra conſtruenda maxime idoneus reddi poſſit? Mercurium enim

præ

præ reliquis plerisque metallis diutiſſime à Menſtruo intactum relinqui experientia docuit.

Tertio, univerſalis hæc metallorum ſolutio multa inermat chymicorum argumenta, quibus acute rationes depingere ſtuduerunt, propter quas Sol & Luna diverſas claves poſtulet? Ubi eorundem præcipitationis leges? quæ procedunt juxta tritum illud: Magis dilectus. Tertius interveniens. Cede majori. &c. Non vacat tamen hac vice talibus immorari diutius, ſe ad uſum magis medicum properare, & quomodo ægrotantium commodis hic liquor noſter inſervire poſſit, vel digito ſaltim indice oſtendere.

Non enim ex. gr. cum officinalibus ex *auro* præparatis adeo contenti hactenus fuerunt Medico-Chymici, quin potius in noviſſimo *Actorum N. C. Volum. II. obſerv.* CLxxI. *Excell. D. D. Mingius veram*, ut vocat, purpureamque *ſolis extractionem* publico communicaverit & commendaverit.

Fuerunt ab omni pariter tempore, qui Iſraëlitarum compotatores evadere ſategerunt. i. e. *Aurum potabile* ſorbillare, ſibique parare omnibus niſi ſunt viribus.

Ita *Helmontius Tract. de progymnasmate Meteori.* §. *6.* Aurum in forma olei punicei per retortam deſtillat, ſed inde rurſus præcipitari & reduci poſſe aſſerit.

Etmüllerus in *Comment. ad Schrœd.* Tit. de Auro potabil. refert. Paracelſum Aurum volatilizando & irreducibile reddendo, vinique Spiritu tincturam ejus extrahendo, paraſſe ſuum Aurum potabile. de quo Libr. VI. *de reſuſcitatione rerum naturalium pag. m. 896.* conſule.

Attentionem quoque meretur, quæ in E.N.C. Dec. I. Anno III. & IV. *App.* pag. 145. à *Chr. Ad. Balduino de Auro auræ potabili* Cap. X. notantur, "ubi *guſtatum, ſalſedinem aliquam linguæ imprimere*,, & §. 2. ſcribit: "*Pari ratione Aurum ex auræ inferiore, ſeu nitro noſtro fieri potabile poteſt.* (*Si ſcilicet Alkaheſt in ſummam rubedinem per ſe figas, aut initio ſtatim cum Auro metallico purgato conjungas, inque perficias lapidem*) *quod in omnibus liquoribus* Medicinæ *in uſum ſolvi poſſe non hodie demum credi cœpit.*,,

Aures

Aures etiam titillant, quæ de inſipido Auri menſtruo *Agricola Comment. in Popp. Tr. de Auro pag. 22. Laurenberg. contr. Salam aphor. 5. & Bartholetus L. V. de Reſpirat. cap. 3. pag. 413. nec non Zwelfferus in Mantiſſ. Hermet. pag. 331.* legenda tradunt. Quorum poſteriores duo ex Lapide Lazuli & Marcaſita ſolvens tale extorſiſſe referunt. Ut taceam Auri potabilis Londinenſ. cum aqua regia, vel cum Spiritu Vitrioli Philoſoph. ſpiritu mannæ, oleis aromatum deſtillatis præparationes, item quas *Jungken in Lexico ſuo chymicopharm.* pag. 51. cum ſpiritu & ſale fixo urinæ, vel nitro, alumine, ſale communi & ſpiritu vini ad modum *du Febure* tradit. Quibus ſubjungi poteſt illa caſualis cum lapide calaminari tincturæ ſolis productio, cujus in *Diſſert. Inaugurali* ſua *de Acidulis Teinacenſibus* Clar. D. D. *Gmelinus* Fautor & amicus mihi æſtimatiſſimus Cap. IV. §. 73. mentionem fecit.

Aſt quis modos ſingulos, mediaque, quibus in concoquendo liquore adeo amabili tot deſudarunt æmuli, narrabit? Vana forſan ſpe deluſi ſunt illi, qui ſpiritu nivis, ſale cranii humani, capillis, fimo columbino, aurium excrementis &c. aurum ad potum adaptare ſtuduerunt.

Egit fuſius de auro potabili *Andreas de Blawen* in Epiſtola ad *Matthiolum*, quam vide in Lib. IV. pag. 175. *Epiſtol.* Medicin. Matthiol. *Dioſcoridi annexarum*, & ope olei ſalis optime illud parari poſſe experimentis ſuis probare annititur.

Omnia vero vota collegiſſe & ſelegiſſe videtur jam toties nominatus D. D. *Cohauſen*, qui in tractatu ſuo de *Reviſa Poteſt.* Medicaminum *Sect. II. p. 65.* ita concludit: "*Genuinum aurum potabile, quale dari nemo niſi Miſochymicus inficiabitur, non eſt niſi Aurum tota ſua ſubſtantia, (non autem abſtractione tinctura putatitia) in peculiari ſuo ſalino menſtruo permanente radicitus ſolutum, ut in omni liquido inſtar ſalis aut ſacchari ſolvi, & ſolari ſua eſſentia, calore, colore, puritate, & vitali volatiliſata virtute penetrantiſſima per vaſa lactea ad ſanguinem, imo per univerſi corporis permeabilis ac tranſpirabilis tubulos minutiſſimos deportari poſſit.*"

Quibuscunque vero hæc recenſita aurea nectara nec ad manus nec ad palatum ſunt, noſtrum guſtent, vel tentent, ſi placet Aurum

pota-

potabile, quod compendioſe ex oleo ſolis cum ſpiritu vini vel ſalis ammoniaci paramus, & fulva atque aurea naturali ſua tinctura gaudet. Non pauca pariter de illo monenda eſſent, præcipue, quantum jam ab aliquo tempore Autori præſtiterit uſum, ſed hæc ad aliam occaſionem tempusque reſervari volunt.

Addo potius *Lunam potabilem*, eundem in modum parandam, melioris forſan notæ tutiusque remedium quam Sapphirinæ, cœruleæ fucoque meretricio exornatæ tincturæ lunares ex vitriolo, calce vel ſcobe argenti cum ſpiritu ſalis ammoniaci paratæ, merito à Clar. *Rockio* in Diſſ. de Chymiatria ſuperſtitioſa exploſæ. vid. *Jungk, Lex. Chym-Pharm. Schrœder. Lemery* aliosque de tincturis lunæ.

Auget etiam, ſed dubito, an præter neceſſitatem, numerum medicamentorum martialium, noſtrum *Martis* oleum, guttatim vel in Elæoſaccharo, vel cum ſpiritu vini, vel aliis exhibendum. Ubi Lectori Benevolo decidendum relinquo: Utrum præſtet ſemper martis partiales & ſuperficiales tincturas, vel D. *Ludovici ex Vitriolo martis in E. N. C. D. I. A. III. obſ. CCL. pag. 453.* ad atrophiam adeo laudatam, vel *Zwelfferi*, *Ettneri*, aliorumque in uſum vocare; An vero martem in totum ope liquoris per deliquium parati diſſolutum, & in oleum croceum diaphanum redactum, dare?

Manet profecto martis illud oleum corticis peruviani in debellandis febribus, ictero, aliisque morbis fidelis commilito. Qua occaſione non poſſum abs me impetrare, ut ſilentio prætereeam, quâ cum voluptate recentiſſime editam etiam Cel. D. D. *Cohauſen Exercitationem medico-practicam de uſu & methodo rationali, ſolida, certa & ſecura Corticis Peruviani &c.* legerim; non enim ſolum hujus febrifugorum maximi Imperium longe ultra febres intermittentes extendit, ſed & ejus in Ictero præſtantiam Cap. ultimo pag. 107. albo calculo defendit exemplo digniſſimo. Quatenus nempe Icterus poſt quartanam uſui corticis adſcriptus, cortice continuato brevi & feliciter ſublatus eſt. Conformis certe cum illa Theſi, quam ante octimeſtre in Diſſertatione, cui Titulus: *de corticis uſu à febre ad Icterum extenſo* defendi.

 Ma-

Maxime vero attentum me reddiderunt, quæ in ultimo elegantis hujus opuſculi folio, de *mixtione & temperatura corticis*, *cum ſulphure minerali ſedativo*, ET SALE PECULIARI FIXO, CUI IN TOTA RERUM NATURA PENETRATIONE, ABSTERSIONE ET RESOLUTIONE NIL EST SIMILE, profert. Cujus arcani deſcriptionem non obtorto adeo collo ad noſtrum ſal, quod primarium menſtrui ingrediens eſt, trahere & applicare poſſum.

Quin imo plurima, quæ ab hoc Viro tam *in Helmont.* ſuo *Ecſtatico*, quam *in Diſſert. de Alkaheſt* ſcripta deprehenduntur, ita comparata ſunt, ut quoad maximam partem cum noſtri liquoris actione & materia collimare videantur, exceptis paucis, quæ hactenus non adeo abſolute nobis vindicare volumus. Hinc prima vice, dum opuſculum hoc perlegere cœperam, diu dubius hæſi, utrum Thema hujus nunc Diſſertationis meæ proſequi, vel aliud ſubſtituere conſultius ſit. Sed cum de occultis judicari non poſſit, minima circumſtantia ſæpe rem variet, & unius rei prædicata plerumque in perplures alias quadrent atque cadant. In propoſito, quod cœperam, perduravi.

Revertor, Martique ſubjungo *Jovem*, qui hactenus ſub calcis, pulveris vel cryſtalli forma corpori noſtro commiſſus, nunc ut oleum ſeu liquor propinari poteſt, & quidem ſine ſpoliatione maximæ partis ſulphuris ſui, quod præcipuam efficaciam habere plurimi credunt.

Accedit hiſce nova larva *Mercurii*, ſub ſpecie olei & ſublimati albi non vero aperte corroſivi incedentis. Cujus vires tamen experiri Dominus Auctor hactenus nec auſus eſt, nec occaſionem habuit.

Quibus tandem *Venerem* atque *Saturnum* in viſcera corporis humani mittere conſultum videtur, variationis gratia nunc & olea & tincturas, & flores illorum habeant, ceteroquin externe in chirurgicis varii uſus.

Tantum de præparatis ex Metallis. Ubi adhuc ſubnecto, flores ex ſublimatione metallorum cum oleis fere unius ejusdemque virtutis eſſe. Ceterum præter Mercurium & Saturnum metalla cum Sale Ammoniaco eſſe ſublimabilia, jam ex *Hoffmann. Clav. Zwelffero*, *Mylio* aliisque conſtat.

Nunc

Nunc ducor quidem in ordine ad mineralia & objecta reliqua, ex quibus tamen potiora tantum tangam.

Occurrit *Cinnabaris Antimonii* atque *Nativa*, ut & ipſius *Antimonii crudi* integralis *ſolutio*.

Menſtruum tale jam pridem chymicos in votis habuiſſe vel commendaſſe quis eſt, qui ignoret? Excell. *Frid. Hoffmann. in Exercitat. de Cinnabr. pag.* 117. ait: " *Quodſi menſtruum datur talis modi, quod Cinnabarim noſtram ſolvere poſſit ſine deſtructione texturæ, medicamentum ſane,, exſurgere poſſe longe excellentius ipſâ Cinnabari non ibo inficias.,,*

Deinde Paracelſus de *vita longa* Libr. III. Cap. IV. de Antimonio ſerio jubet: "*principio vide ne Antimonium corrumpatur, ſed totum hoc,, quantum eſt integrum maneat citra ullam mutationem formæ.,,* & Helmontius *Tr. de magna vulnerum curat.* §. 154. de Antimonio declarat: "*quam diu in ſua forma manet ſummas proprietates obtinet, quas in ſuis princi-,, piis nunquam aſſequitur.,,* Formam vero internam ſubintelligere ex Tract. *Ignotus hydrops.* §. 40. patet. " *Obſervavi*, inquit, *ſi Antimonium in liquorem vertatur, & poſtmodum in pulverem, qui tantum per ſudorem pur-,, get, haberi remedium, quod omnem hydropem modeſte tollit.,,* &c.

Hocque *remedium Stibii ſolutivi*, Mercurio ſuo diaphoretico & miraculoſo proxime ad latus ponit l. c. §. ſubſequo. 49. Porro *Tr. de Arcanis Paracelſi p. m.* 481. Expreſſe tincturam *Lili* & Mercurium vitæ *Stibii prolem integri* appellat. Qua ratione non parum habet, quod ſibi gratuletur de eſſentia ſuâ antimoniali & Cinnabarina Doctiſſimus *Cohauſen*, quatenus integri Antimonii productum eſſe aſſerit, paucula enim, quæ in *Helmontii* ſui *Ecſtatici* Sect. II. pag. 86. & ſequentibus de iſtiusmodi eſſentia atque tinctura profert lectu & imitatione, ſunt digniſſima.

Quantum vero chymico medicoque interſit Antimonium ſulphure ſuo conjunctum vel ſpoliatum habere, facile perſpiciet, ſi modo Excell. *Frid. Hoffmann. obſerv. Phyſico-chymic.* Lib. III. Obſerv. III. *de mirabili virtute Antimonii virul. & med.* legit. vel novam Cel. D. D. & Prof. *J. H. Schulzii* obſervationem de *regulo Antimonii medicinali* compendio-

C 2

dioſiſſime & tutiſſime cum nitri puriſſimi part. I. & part. IV. Antimonii crudi ſine ſale communi præparandi modo, quam inſeruit Saluberrimi *novi Commercii litterarii Norimbergenſis ad rei medicæ & ſcientiæ naturalis incrementum &c.* Specim. *X. pag.76. A. 1731. 7. Martii.* Addo ex diſcurſu Exc. Dn. *Præſidis* me intellexiſſe pulveres illos, qui in Gallia hactenus, ſub titulis *des poudres d'or & poudres de Bibal*, laudibus tantis evehuntur, etiam ex Antimonio, & quidem ejus ſulphure præparari.

Marcaſita poſt ſolutionem in lapidem oleumque redacta, hocque ope ſpiritus Meliſſæ, Lavendulæ, Anthos &c. in eſſentiam quaſi redactum non minus erit coſmeticum ac magiſterium ejus, quia conſtat, etiam per ſe ſpiritus ardentes cutem albidiorem reddere, ſolutæque particulæ Marcaſitæ magis extenuatæ ſunt. Fucus autem excellentioris gradus ex ſolutione Talci præparabitur. Cujus nullum hactenus vel ad ſummum unicum menſtruum dari, in ſupra allegato *Novo illo Commercio litterario Norimbergenſi*, Specim. III. A. 1731, pag. 22. Celeb. D.D. *Joh. Chriſtoph. Gœzius* ex MS. chymico aſſerit, & talci oleum ſummis laudibus extollit. Quoniam vero ſolventem liquorem ſubticet, non auſim declarare, an cum noſtro conveniat vel diſconveniat. Ceterum non impoſſibile credo, noſtrum Talci oleum in unctuoſam & ſaponaceam ſubſtantiam transformari poſſe, præcipue ſi ejusdem *Commerc. Litter. Spec.* XI. pag. 14. Cel. D.D. *Geelhauſen* animadverſionem in modo notatam obſerv. Exc. D.D. *Gœzii* pondero, ubi menſtruum tale pro Talci oleo ſufficere aſſeritur, quod ſulphureas ejus, ex quo potiſſimum conſtet, particulas ſolvit. &c. Ob confiniam materiæ tertium adjungo, quod certo reſpectu etiam coſmeticum dici poteſt. Scilicet tincturam ſive oleum Lunæ capillos, cilias & ſupercilias nigerrimo colore tingere, dummodo poſt circumlinitionem pars tingenda à ſole ad aliquod tempus irradietur, habet & conſtantiam iſtiusmodi tinctura & pictura capillorum, ita ut lotionibus & unctionibus non obſtantibus ultra biennium perduret.

Tranſeo ad ſulphur, quod in ſubſtantia interne optime exhibendum eſſe creditur, & balſamis ex illo præparatis vel ex hac ratione præfertur, quia illud ſolventia olea non adeo indiſcriminatim conveniunt. Salificatum ſulphur, i. e. explicante Cel. *Cohauſen* ſalibus penetratum totumque

tumque

tumque ſolubile redditum, tanquam corporis noſtri ſumme mundificans dudum tentarunt Philoſophi, & felicem ejus poſſeſſorem in vindiciis ſemet declarat *Cnœffelius*, omnibusque medicis gratulatur, quibus adeo licet eſſe felicibus. Num ergo & noſtra ſulphuris ſolutio & præparatio ſulphur ſalibus penetratum vel ſalificatum dici poteſt?

De ſalibus nihil certi affirmare audeo, utrum tam diverſæ ſpecies poſt ſolutionem in lapidem oleumque redactæ, plus an vero minus efficaces reddantur, quia experientia mihi adhuc deficit.

Quod lapides pretioſos, cryſtallum aliosque concernit, *Adamantem* duritie & pulchritudine omnibus antecellentem, tamen vincibilem eſſe, nonſolum Helmontius Tr. *de Terra* §. 4. teſtatur; ſiquidem facilius reſolubilem in aquam illum declarat, quam arenæ ſpeciem, quam *quellem* vocat: Sed & *Fr. Baſilius Valent.* non obſcure Spiritui ſuo calcis vivæ eandem virtutem tribuit, parte V. **Von übernatürlichen und hochtheuren Wunder-Artzneyen**/ p. m. 263. affirmans, omnes etiam duriſſimas Cryſtallos ope ejus eſſe ſolubiles. Item Paracelſus de igne gehennæ *Archidox. libr. 7. de ſpecificis* aſſerit, ſpecifico illi corroſivo neque adamantem reſiſtere poſſe. Arrogat hinc ſibi pauxillum gloriæ laurique ramulum liquor ſolvens noſter, quod etiam Adamantem ſolvit, licet forte nec Helmontii Alkaheſt, nec Paracelſi Ignis gehennæ, nec Baſilii ſpiritus calcis vivæ ſit, nec inde ſolutionis illius uſus medicus eluceſcat.

Majoris ſine dubio uſus forent reliquarum *Gemmarum*, item *Margaritarum, Coralliorum* &c. ſolutiones, ex quorum objectorum oleis, præter ſupra notatam methodum, facili nogotio in forma lactei liquoris *Gemmæ potabiles* exhiberi poſſunt, & ſuccedaneum forſan quoddam parari illius hodie adeo celebris *lactis perlarum* & *Margaritarum eſſentiæ.*

Supereſſent profecto tam de hiſce quam vegetabilis & animalis naturæ regni objectis proponenda perplurima: Nec non de igne ſplendidiſſimo & penetrantiſſimo Lapidum metallicorum, ſi ignitis crucibulis includuntur; (Cui analogi quid Cel. *Frid. Hoffmann. in obſerv. Phyſico-Chym.* ſupra notatis *Lib. III. obſ. I. pag. 260, cum Auripigmento &*

ſale communi obſervavit :) Vel de ſale ipſo, ex quo liquor noſter conſtruitur, quodve per ſe fixum eſt, in eo tamen ab alkalium indole abludit, quod non in igne funditur, nec acida in ſiccam aut cryſtallinam conſiſtentiam, ſed in deliquidam coagulat &c. multifaria monenda: Verum enim vero hactenus recenſitis in tantum ſcopo meo ſatisfeciſſe arbitror, in quantum inde comparuit, non minus curioſa quam utilia hasce objectorum analyſes includere.

Quantum autem adhuc ad modum procedendi, ſolvendi objecta, & ad uſum medicum adaptandi attinet, Ignis auxilium & cooperatio neceſſaria pro ſolutione non adeo male verti poteſt, ſiquidem etiam Helmontii alkaheſt pro ſingulis ſolvendis, per triduum in balneo ſudare debuit.

Deinde Metalla nonniſi vel tenuiter bracteata, vel in ſubtilem ſcobem redacta Circulato ſuo committere ipſe Paracelſus jubet *Libr. Archidox. IV. de Magiſter. Metall.* eoque univerſalitatem menſtruorum non objectorum præparationes excludere aperte oſtendit.

Porro ibidem *& Libr. VI, de Reſuſcitatione rerum naturalium* Lunam, Martem, Venerem, Saturnum, Jovem & Mercurium potabilem, non alio menſtruo nec proceſſu aut Enchiriſi parari poſſe teſtatur, quam ipſum aurum potabile, & *Libr. IV. Archidox. Tit. de Quint. Eſſ. Metall.* cum metallis ita procedere ſuadet, ut poſt ſolutionem in aquam, illiusque abſtractionem, putrefactione oleum obtineatur, quod cum Alkohol vini digeſtum Q. E. Metall. vel Metalla potabilia conſtituat.

Dicit ulterius *Libr. III. de vita longa Cap. III. de Elix. Auri*: ſine corroſivo Aurum mortuum; ſed poſt ſolutionem corroſivum putrefactione abigendum eſſe, & admonet inſimul, "*non abhorreat animus ab illa tractandi ratione.*"

Pariter *Andreas Libavius Apocalypſi Hermet.* parte prior. Cap. xIx. Ex Chymicorum Litteris expreſſe docet, pro *Auro potabili vel corroſivum vel non corroſivum menſtruum requiri*: Illud vero, quod per corrodentia paratur Aurum potabile non *per ſe* venire in uſum Medicum &c. tandemque adjungit: "*Verum aurum potabile non prius fieri, niſi in lapidem ſolem rede-*

redegeris artificio ſuo, quod ſolis Philoſophis notum eſt, à nullis deſcri-„ ptum,„ &c.

Addo, quæ *Beccherus in Phyſic. Subterran. Lib. I. Sect. V. Cap. III.* §. *62. de Spiritu Vini* profert: “ *Eo usque*, ſcribens, *mortalium indu*„ *ſtria pervenit, ut aurum, omnium metallorum graviſſimum, ſubtiliſſimo &*„ *volatiliſſimo ſpiritui vini adnectere poſſit, ut & ſimul evaporent, deſtillent,*„ *deflagrent, nulloque modo amplius præcipitari queant, cum ſpiritu vini nil*„ *ſubtilius reperiatur.* Et paulo poſt pergit: *Nam cum neque per acida,*„ *neque per urinoſa præcipitari queat, dubium nullum eſt, quin in corpore hu-*„ *mano cum ſpiritu ſuo vini ſubtiliſſimo ad cor & ſanguinem elevetur.*„

Adduxi vero hæcce allegata, ut ex horum collectione & ad menſtruum noſtrum applicatione facilius diſpaleſcat, ubi & in quantum à via regia vel recedant, vel ad illam accedant, paucula illa tentamina.

Cæterum lubens fateor, pauciſſima ex amplo tot phænomenorum oceano me exhauſiſſe, plurima ulteriori indagationi & alii tempori reſervata eſſe. Nihilominus tamen, non ægre ferent, ſpero, Pyrotechnophili, ſi rem non abſolutam, ſed inchoatam tantum Eruditorum oculis ſubjicere auſus ſum, id enim eò obtineri ſpes eſt, mea & intentio: ut quibus non ſufficio, illa ingenio & occaſione feliciores ſuppleant ac emendent. Deo verò T. O. M. pro conceſſis viribus ſit Laus, Honor & Gloria in omne Seculum.

Nobiliſſimo Domino Candidato

S. P. D.

PRÆSES.

I, Bone, quo Tua Te virtus vocat, i pede fauſto! Abſolviſti alacriter vaſtiſſimum Medicinæ ſtudium, ea felicitate, quæ Ingenium diligentia ſingulari excultum largiſſimè nunc coronat. Relinquis Academiam, ac peregrinis

in

in Terris ulteriora Artis, jam ſolidè firmatæ quæris ſubſidia; Paterna feliciter premis veſtigia, cujus per omnem Europam Fama percrebuit dudum; hæcque Tibi Batavos inter, Anglosque, & Gallos aditum conciliabit ad Lumina Eruditi hujus Seculi facillimum. Noluiſti tamen valedicere Muſis noſtris, ſine publico Teſtimonio profectuum egregiorum, obtentaque doctorali, quam vocant, Licentia, imponendo Colophonem Studiis Inaugurali Diſputatione, exhibente vexatiſſimum Thema, Solventisque Univerſalis, cui Alkaheſt, ſplendidum priſca Chimicorum Schola nomen dedit, & genium, & Curioſum quoddam, plurimumque eò appropinquans ſpecimen, eò majori dignum attentione, quò Autorem agnoſcit difficillimis rebus efficiendis profunda, arduaque meditatione aptisſimum, Tibique vel ipſa oculi pupilla cariorem. Perge bonis avibus! Vaſtum eſt, quo decurris ſtadium, collige majores ſubinde apud Exteros flores, enchireſes, laborumque compendia; Dies, inter furnos etiam, diem docet. Selige ubique certa, ſolida, ac firma, relictis ſpecioſis, infucatisque multorum Ciniflonum ineptiis, ac inanium laborum mæandris, qui magno conatu nihil agentes vaſta promittunt, dum immenſa cavi ſpirant mendacia folles. Candor ac ſimplicitas ſolida artis præcepta ſemper indivulſo comitantur pede. Ita Vale, commendatus Clementiæ Divinæ.